

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 83/2025-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária Valach, Kišac, s. r. o., Gogoľova 18, Bratislava, proti uzneseniam Okresného súdu Nitra sp. zn. TO-4Csp/104/2020 z 9. augusta 2024 a 5. novembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 7. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd napadnutými uzneseniami okresného súdu z 9. augusta 2024 a 5. novembra 2024 označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje zrušenie napadnutých uznesení okresného súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie, ako aj priznanie náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľovi bol ako úspešnej sporovej strane v konaní o zaplatenie sumy 3 996 eur s príslušenstvom priznaný nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania. Sťažovateľ si podaním z 27. mája 2024 uplatnil náhradu trov konania a náhradu trov právneho zastúpenia vrátane cestovných náhrad a náhrady za stratu času, ktoré mu vznikli v súvislosti s cestami osobným motorovým vozidlom na nariadené pojednávania z Bratislavy.

3. Napadnutým uznesením okresného súdu z 9. augusta 2024 vydaným vyšším súdnym úradníkom boli zdôraznené podmienky účelnosti, preukázateľnosti a hospodárnosti hotových výdavkov vrátane cestovného vynaloženého v súvislosti s poskytovaním právnej služby klientovi mimo miesta sídla právneho zástupcu a náhrady za stratu času.

4. V podstatnom bolo zdôraznené, že advokátska kancelária, ktorá je zástupcom sťažovateľa, má sídlo v Bratislave, súčasne má však zriadené aj pracoviská, z ktorých jedným je pracovisko v Topoľčanoch, t. j. v mieste, v ktorom sa konali pojednávania vo veci. Aj napriek tomu, že ani jeden z advokátov advokátskej kancelárie nemá miesto výkonu činnosti na adrese pracoviska, okresný súd dospel k záveru, že právnomu zástupcovi v súvislosti s cestami na pojednávania náhrada cestovného ani náhrada za stratu času nepatria, pretože pojednávania sa konali v mieste pracoviska zástupcu, ktoré pre účely náhrady za stratu času aj náhrady cestovného možno posúdiť za sídlo advokátskej kancelárie. Okresný súd analogicky aplikoval § 1 ods. 2 Advokátskeho poriadku Slovenskej advokátskej komory, keď za sídlo advokátskej kancelárie pre tento účel posúdil adresu pracoviska. V tejto súvislosti ďalej odkázal na závery uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 189/2022 z 27. apríla 2022.

5. Okresný súd zároveň zastával názor, že v konkrétnych okolnostiach veci nevzniklo účelné cestovné, a to z dôvodu, že v mene sťažovateľa sa pojednávania zúčastnili advokát a advokátska koncipientka, ktorí majú bydlisko v Topoľčanoch, resp. v neďalekej obci. Okresný súd preto zastával názor, že právny zástupca cestu z Bratislavy do Topoľčian a späť na účely účasti na pojednávaniach nevykonal, ale dostavil sa na pojednávania z pracoviska v Topoľčanoch. Opak by znamenal, že by cesty neboli vykonané hospodárne. Za účelné a hospodárne nemožno posúdiť cesty na pojednávania advokátom z advokátskej kancelárie, ktorý nemá bydlisko v mieste konania pojednávania, ak ďalší advokát advokátskej kancelárie v mieste pojednávania a pracoviska advokátskej kancelárie má bydlisko, ak by na takúto účasť zástupcu neboli dôvody, ktoré však v tejto veci neboli preukázané.

6. Sťažnosť proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 9. augusta 2024 bola napadnutým uznesením okresného súdu z 5. novembra 2024 zamietnutá. Okresný súd dospel k záveru že otázka účelnosti vynaložených trov bola v uznesení z 9. augusta 2024 dostatočne a podrobne odôvodnená. Nad rámec uvedeného zdôraznil správnosť záveru o tom, že zo strany sťažovateľa nebolo preukázané, že právny zástupca sťažovateľa skutočne na pojednávania musel cestovať z Bratislavy a v súvislosti s tým mu vznikli výdavky. Zo strany sťažovateľa neboli predložené žiadne doklady o absolvovaní ciest jeho právneho zástupcu v súvislosti s pojednávania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ namieta nedostatočnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu z 5. novembra 2024, keďže ním okresný súd nereagoval na argumentáciu sťažovateľa obsiahnutú v sťažnosti (námietka nepreskúmateľnosti).

8. Sťažovateľ zastáva názor, že v protiklade s právnym záverom vyššieho súdneho úradníka založil sudca okresného súdu napadnuté uznesenie na odlišnom právnom posúdení (nepreukázanie výdavkov právneho zástupcu), pričom sťažovateľ sa k tomuto právnemu posúdeniu nemal možnosť vyjadriť (námietka odlišného právneho posúdenia).

9. V danom prípade však existuje právna úprava, ktorá stanovuje, že cestovná náhrada a náhrada za stratu času sa počíta za cestu vykonanú zo sídla advokáta, a nie z pracoviska či dokonca miesta bydliska advokáta či jeho koncipienta. Poukazuje v tomto smere na § 15 písm. a) a b) a § 17 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a argumentuje, že rozhodujúcim miestom, od ktorého zákonodarca určuje cestovné náhrady a náhrady za stratu času, je sídlo advokáta zapísané v zozname Slovenskej advokátskej komory, a nie pracovisko či trvalý pobyt advokáta (námietka nesprávneho právneho posúdenia).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti sú námietky nepreskúmateľnosti, prekvapivosti a nesprávneho právneho posúdenia napadnutých uznesení okresného súdu vydaných vo veci náhrady trov konania.

III.1. K namietanému porušeniu práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením okresného súdu z 9. augusta 2024:

11. Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

12. Vzhľadom na skutočnosť, že proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 9. augusta 2024 vydanému vyšším súdnym úradníkom podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 5. novembra 2024 vydaným sudcom, ústavný súd relevantnú časť ústavnej sťažnosti pre chýbajúcu právomoc ústavného súdu odmietol v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením okresného súdu z 5. novembra 2024:

13. S prihliadnutím na skutočnosť, že napadnuté uznesenie okresného súdu z 5. novembra 2024 je rozhodnutím vo veci náhrady trov konania (jej sumy), ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania sa *ratione materiae* považuje za integrálnu súčasť civilného procesu, na ktorú sa vzťahujú požiadavky obsiahnuté v základnom práve na súdnu ochranu, ako aj v práve na spravodlivé súdne konanie [Stankiewicz proti Poľsku, č. 46917/99, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 6. 4. 2006, § 60]. V rámci rozhodovania o náhrade trov konania však v zásade ide vždy (len) o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je

spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv strany v spore, ktorá podala ústavnému súdu ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktoré by v sebe zahŕňali črty svojvôle (m. m. II. ÚS 364/2014, II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018, IV. ÚS 120/2020).

14. Ústavný súd konštatuje, že aj pri rozhodovaní o trovách konania musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o trovách konania musí mať predovšetkým zákonný podklad, rovnako ako iné rozhodnutia, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené.

15. V kontexte námietky týkajúcej sa prekvapivosti rozhodnutia z dôvodu iného právneho posúdenia ústavný súd odkazuje na to, že zásada kontradiktórnosti nemôže byť opomínaná ani pri rozhodovaní o trovách konania, aj keď náklady sporu predstavujú jeho druhotný aspekt (Beer proti Rakúsku, č. 30428/96, rozsudok ESLP zo 6. 2. 2001, § 18). Možnosť strán sporu vyjadriť svoje stanovisko k otázkam trov konania môže byť obmedzená, strany sporu by však nemali byť prekvapené nečakaným a nepredvídaným obratom (Askon AD proti Bulharsku, č. 9970/05, rozsudok ESLP zo 16. 10. 2012, § 30 – § 32).

16. Berúc do úvahy všeobecné východiskové premisy, ústavný súd v rámci predbežného prerokovania relevantnej časti ústavnej sťažnosti preskúmal, či otázka posúdenia náhrady trov konania (cestovné náhrady a náhrady straty času) okresným súdom nevykazuje extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách konania, čím by nadobudla táto otázka ústavnoprávny rozmer.

17. Je zrejme, že účelnosť vynaložených nákladov je ako podmienka ich priznania zakotvená v zákone [§ 251 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)]. Podmienkou je, že ide o výdavky potrebné na uplatňovanie či bránenie práv účastníka konania či sporovej strany. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium na ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy (diskrécie) súdu, ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená. Po preskúmaní citovaných častí odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu z 5. novembra 2024 ústavný súd dospel k záveru, že právne závery vyslovené v napadnutom uznesení nemožno považovať za založené na takom právnom posúdení, ktoré by vykazovalo znaky nepreskúmateľnosti alebo arbitrárnosti.

18. Pravidlo, podľa ktorého možno úspešnej strane sporu priznať len náhradu účelne vynaložených nákladov, sa aplikuje na akékoľvek náklady konania, t. j. aj na tie, ktoré sú spojené so zastupovaním advokátom, ako je náhrada hotových výdavkov, ku ktorým patrí aj cestovné a náhrada za stratu času. Z napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva dostatok právne relevantných argumentov, z ktorých je zrejme, že okresný súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné zákonné ustanovenia (predovšetkým § 251 CSP, ktorého obsahom je pravidlo účelnosti vynaložených nákladov) podstatne pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval ústavne akceptovateľným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné.

19. Z citovaných častí napadnutých uznesení okresného súdu vyplýva, že napadnutým uznesením vydaným sudcom sa tento stotožnil s odôvodnením, a tým aj s právnym posúdením obsiahnutým v napadnutom uznesení, ktoré bolo vydané vyšším súdnym úradníkom (bod 6 tohto uznesenia), a to predovšetkým v otázke neúčelnosti a nehospodárnosti náhrad, ktorých výpočet sa odvíjal od miesta sídla právnej zástupkyne sťažovateľa (Bratislava), a to s ohľadom na skutočnosť existencie pracoviska právnej zástupkyne sťažovateľa, ako aj bydliska advokáta a advokátskej koncipientky v mieste, kde bolo nariadené pojednávanie (Topoľčany).

20. Výklad pojmu sídlo a pracovisko právnej zástupkyne v kontexte rozhodovania o náhradách cestovného a straty času už bol predmetom ústavného prieskumu, pričom za akceptovateľný a napokon aj ústavne konformný bol považovaný taký výklad na účely priznania náhrady za stratu času, ktorým sa za sídlo advokátskej kancelárie považovalo aj miesto pracoviska zapísané v Slovenskej advokátskej komore (body 3 a 10 uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 189/2022 z 27. apríla 2022).

21. Vzhľadom na uvedené, berúc do úvahy skutočnosť, že argumentácia sťažovateľa spochybňujúca právne posúdenie rozhodovania vo veci náhrad obsiahnutá v bode 9 tohto uznesenia sa zameriava izolovane na jazykový výklad ustanovení vyhlášky ako podzákonného právneho predpisu, ktorá už na prvý pohľad nezohľadňuje potrebu aplikácie zákonne (a teda predpisom vyššej právnej sily) zakotveného pravidla účelnosti vynaložených nákladov ako podmienky ich priznania, považuje ústavný súd odôvodnenie okresného súdu týkajúce sa posúdenia účelnosti výdavkov s ohľadom na skutočnosť existencie pracoviska právneho zástupcu za akceptovateľné a zároveň nepopierajúce zmysel a účel aplikovaných právnych noriem. Námiетка ústavnej neudržateľnosti právneho posúdenia je preto nedôvodná.

22. Ani námiетка prekvapivosti napadnutého uznesenia okresného súdu vydaného sudcom nie je dôvodná. Pokiaľ v napadnutom uznesení sudca okresného súdu nad rámec stotožnenia sa s odôvodnením obsiahnutým v napadnutom uznesení z 9. augusta 2024 akcentoval nepreukázanie toho, žeby právny zástupca sťažovateľa musel (v zmysle objektívnosti) cestovať na pojednávanie z Bratislavy (bod 6 *in fine*), uvedené by mohlo tak, ako to poznamenal aj samotný vyšší súdny úradník (bod 5 *in fine*), spochybniť už prijatý a odôvodnený záver o účelnosti a hospodárnosti náhrad cestovného a straty času. Nešlo teda o iné právne posúdenie totožného skutkového stavu, ako to namieta sťažovateľ, a preto neprichádza do úvahy ani možnosť záveru o prekvapivom a nečakanom obraťe v posúdení veci, ktorý by spôsobil nemožnosť sťažovateľa naň reagovať.

23. Z podstatných častí napadnutého uznesenia vyplýva, že okresný súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné zákonné ustanovenia, predovšetkým § 251 CSP, podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval ústavne akceptovateľným spôsobom, jeho úvahy týkajúce sa výkladu pojmu sídlo právneho zástupcu v kontexte rozhodovania o účelnosti a hospodárnosti výdavkov advokáta vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné.

24. Po preskúmaní citovaných častí odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu z 5. novembra 2024 ústavný súd dospel k záveru, že právne závery vyslovené v napadnutom uznesení okresného súdu v súvislosti s námietkou atakujúcou nepriznanie náhrady cestovného a náhrady za stratu času nemožno považovať za nepreskúmateľné alebo arbitrárne. Z napadnutého

uznesenia okresného súdu vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie.

25. Z uvedeného dôvodu preto neobstojí ani všeobecná a ničím bližšie konkretizovaným nevyargumentovaná námietka sťažovateľa o nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu z 5. novembra 2024 z dôvodu, že odôvodnenie citovaného rozhodnutia nie je jasné, logické a nevyplýva z neho, akým spôsobom okresný súd k záveru dospel.

26. Sumarizujúc už uvedené, ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie okresného súdu z 5. novembra 2024 nevykazuje z ústavnoprávneho hľadiska také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladali dôvody na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu či jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

27. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa uvedených v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu